

**ADRODDIAD BLYNYDDOL  
PWYLLGOR SAFONAU  
CYNGOR GWYNEDD**

**2017 - 2018**

# **RHAGAIR GAN Y CADEIRYDD**

[ I DDILYN ]

**Dr Einir Young**  
**Cadeirydd y Pwyllgor Safonau**

# **RHAGAIR GAN Y SWYDDOG MONITRO**

**[I DDILYN]**

**Iwan Evans  
Swyddog Monitro  
Cyngor Gwynedd**

## CYFLWYNIAD

Sefydlwyd y Pwyllgor yn 2001 o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Prif swyddogaeth y Pwyllgor yw hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig Cyngor Gwynedd, a chynghorau cymuned a thref Gwynedd. Gwna hyn mewn sawl ffordd:

- Cynorthwyo'r cynghorwyr a'r aelodau cyfetholedig i ddilyn y Cod Ymddygiad Aelodau.
- Cynghori'r awdurdod ar fabwysiadau neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad Aelodau
- Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad Aelodau
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig ar faterion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad.
- Penderfynu ar gwynion a gyfeirir ato gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod aelodau wedi torri'r Cod Ymddygiad.
- Ystyried ceisiadau a wneir gan aelodau am oddefebau i'w galluogi i gymryd rhan mewn trafodaethau, er bod ganddynt fuddiant sy'n rhagfarnu o dan y Cod.
- Ystyried materion a gyfeirir ato dan drefn ddatrys cwynion lleol Cyngor Gwynedd
- Goruchwylio Polisi Rhoddion a Lletygarwch Aelodau Cyngor Gwynedd .

## **AELODAU'R PWYLLGOR**

Er bod y Pwyllgor Safonau yn un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd, mae'n cynnwys mwyafrif o aelodau sydd heb unrhyw gysylltiad â'r Cyngor neu lywodraeth leol ('Aelodau Annibynnol'). Mae hefyd yn cynnwys aelod sy'n cynrychioli buddiannau'r cynghorau cymuned ('Aelod Pwyllgor Cymunedol'), yn ogystal â thri aelod etholedig o Gyngor Gwynedd. Rhaid i Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor ddod o blith yr Aelodau Annibynnol.

### **Aelodau Annibynnol**

#### **Margaret E Jones (aelod ers 2012)**

Er yn enedigol o Landrillo yn Rhos mae Margaret wedi treulio'r rhan fwyaf o'i hoes yn Chwilog. Bu'n dysgu yn Ysgol Abersoch am 32 o flynyddoedd, yn cynnwys 14 fel prifathrawes. Mae'n ddiakon yn Eglwys yr Annibynwyr Siloh, Chwilog, a bu'n Gadeirydd Cyngor Undeb yr Annibynwyr Cymraeg am 3 blynedd ac mae hi hefyd yn gyn Llywydd yr Undeb. Bu'n aelod o Gyngor Iechyd Cymuned Gogledd Gwynedd ac yn Is-gadeirydd hyd at yr ad-drefnu yn 2010. Mae hi hefyd yn Gadeirydd Pwyllgor Eisteddfod Gadeiriol Chwilog.

#### **Dr Einir Young (aelod ers 2012)**

Wedi ei geni yn y Rhondda a'i magu yn Llanelli a Chwmtwrch mae Einir wedi ymgartrefu yng Ngwynedd ers bron i ddeg mlynedd ar hugain. Bu'n byw am gyfnod yng Nghaliffornia ac mae wedi teithio led led y byd yn enwedig i Affrica yn gweithio gyda chymunedau ymylol. Cymru yw canolbwynt ei gwaith erbyn hyn ond yr un yw'r heriau sy'n wynebu cymunedau - yr angen am weledigaeth hir dymor, sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud er gwella neu'n atal pethau rhag mynd yn waeth, integreiddio ar draws cymunedau, cyd weithio ac efallai'n bwysicaf oll cynnwys pawb. Dyma'r union egwyddorion sydd i'w gweld yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac fel Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd Prifysgol Bangor mae Einir a'i thîm yn y Labordy Cynaliadwyedd yn frwd dros hyrwyddo'r ffyrdd o weithio sy'n cael eu hannog gan y ddeddf ar draws y sefydliad a thu hwnt. Mae cynnal safonau yn elfen mor bwysig i gynaliadwyedd ag yw ail gylchu ac arbed ynni, ac mae hi'n falch o'r cyfle o gael bod yn rhan o Bwyllgor Safonau Cyngor Gwynedd ac i'w gadeirio. Yn ei hamser hamdden mae Einir yn mwynhau cerdded ymysg pethau eraill ac ar hyn o bryd mae hi a'i chi ar daith o amgylch Llwybr Arfordir Cymru gyda'i chwaer.

#### **Jacqueline Hughes (aelod ers 2015)**

Mae Jackie yn byw yn Nantlle gyda'i gwr Ian, ei thair merch, ei hwyres a chi bywiog iawn. Yn wreiddiol o Gilgwri, cymhwysodd fel radiograffydd diagnostig yn 1987 ar ôl astudio yn Ysgol Radiograffeg Ysbyty Guys. Ar ôl ymgartrefu yng Ngogledd Cymru gyda'i theulu ifanc, ymunodd â staff yn Ysbyty Gwynedd. Mae gyrfa Jackie ym

Mangor wedi datblygu fel radiograffydd ac fel cynrychiolydd cysylltiadau diwydiannol. Ar hyn o bryd hi yw Cadeirydd Ochr y Staff ar gyfer y Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr yn ogystal â bod yn gynrychiolydd lleol dros y rhan fwyaf o'r radiograffwyr yng Ngogledd Cymru. Bu'n Llywydd Cymdeithas a Choleg y Radiograffyddion ac roedd yn allweddol wrth ddatblygu'r ymateb i Adroddiad Francis, ac yn dilyn hynny côd ymddygiad newydd ar gyfer radiograffyddion. Mae hi'n credu bod yn rhaid i unrhyw un sy'n gweithio mewn bywyd cyhoeddus gynnal lefel uchel o safonau personol er mwyn bod yn gredadwy i'r cyhoedd.

### **David Wareing (aelod ers 2015)**

Symudodd David o Swydd Gaerhirfryn i'r Groeslon yn 2014 yn dilyn ei ymddeoliad o Heddlu Glannau Mersi. Gwasanaethodd am 26 mlynedd mewn amrywiaeth o rolau, yn fwyaf diweddar yn Adran Weithredol yr Heddlu yn y Pencadlys. Yn y swydd hon roedd yn cynllunio digwyddiadau cyhoeddus mawr, diogelwch y cyhoedd yn ystod gweithrediadau gan yr Heddlu a lleihau cymorth yr heddlu i asiantaethau allanol drwy fwy o weithio mewn partneriaeth. Roedd yn arbenigo mewn asesu risg a sicrhau cydymffurfiaeth gyda deddfwriaeth iechyd a diogelwch. Cynrychiolodd David Heddlu Glannau Mersi ar bob un o'r pum Grŵp Ymgynghorol Diogelwch o fewn yr ardal honno. Mae'n credu'n gryf bod yn rhaid i weithredoedd y rhai sydd mewn swyddi cyhoeddus fod yn dryloyw ac yn atebol.

### **Aled Jones (aelod ers 2016)**

Brodor o Lanbedr Pont Steffan, Ceredigion yn wreiddiol yw Aled. Astudiodd radd mewn Cymraeg a Daearyddiaeth ym Mhrifysgol Aberystwyth. Ar ôl graddio ym 1999, symudodd i Gaernarfon i weithio gyda chwmni cyfieithu Cymen a daeth yn gydberchennog ar y cwmni yn 2007. Bellach mae'n cyflogi tîm o 20 aelod staff a dros 15 o gyfieithwyr llawrydd eraill. Mae'n byw ym Mangor gyda Tegwen a'r plant, Cai a Beca. Mae'n mwynhau pob math o chwaraeon a chaiff ei weld yn aml yn cefnogi Clwb Rygbi Bethesda a Chlwb Pêl-droed Dinas Bangor. Yn rhinwedd ei swydd fel cyfieithydd ar y pryd, mae ganddo brofiad helaeth o fynychu cyfarfodydd ar bob lefel o lywodraethiant felly mae mewn sefyllfa dda i arsylwi ar ymddygiad a safonau gan adnabod yr arferion gorau.

## **Aelod Pwyllgor Cymunedol**

### **Cynghorydd Richard Parry Hughes (aelod ers 2017)**

[Manylion i ddilyn]

## **Aelodau Cyngor Gwynedd**

### **Cynghorydd Dewi Roberts (aelod ers 2017)**

[Manylion i ddilyn]

### **Cynghorydd Beth Lawton (aelod ers 2017)**

[Manylion i ddilyn]

### **Cynghorydd Anne Lloyd-Jones (aelod ers 2017)**

[Manylion i ddilyn]

## **Y Swyddog Monitro**

Mae Swyddog Monitro'r Cyngor, Iwan Evans, ynghyd a swyddogion o'r Gwasanaeth Cyfreithiol a'r Gwasanaeth Democrataidd yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau yn ei waith. Mae gan y Swyddog Monitro rôl statudol i sicrhau bod y Cyngor, ei aelodau a'i swyddogion yn gweithredu yn briodol ac yn gyfreithlon.

### **Manylion Cyswllt**

- Iwan Evans, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro. E-bost: [IwanGDEvans@gwynedd.llyw.cymru](mailto:IwanGDEvans@gwynedd.llyw.cymru) Ffôn 01286 679015
- Siôn Huws, Uwch Gyfreithiwr (Corfforaethol). E-bost: [sionhuws@gwynedd.llyw.cymru](mailto:sionhuws@gwynedd.llyw.cymru) Ffôn: (01286) 679168

## **GWAITH Y PWYLLGOR YN YSTOD 2017 - 2018**

Mae gwaith y Pwyllgor wedi cynnwys y canlynol dros y flwyddyn (ceir rhaglen waith lawn y Pwyllgor yn yr **Atodiad 1**):

### **Achosion fu gerbron y Pwyllgor**

Eleni, ni chyfeiriwyd unrhyw gŵyn o dorri'r Cod Ymddygiad at y Pwyllgor am benderfyniad.

### **Cwynion eraill**

Hysbysir y Pwyllgor hefyd o benderfyniadau'r Ombwdsmon ar y cwynion hynny na chyfeirir at y Pwyllgor am benderfyniad, a cheir crynodebau ohonynt yn **Atodiad 2**.

### **Goddefebau**

Mae'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn darparu na all cynghorydd gymryd rhan mewn trafodaeth os oes ganddo/i 'fuddiant sy'n rhagfarnu'. Serch hynny mae gan aelod yr hawl i wneud cais i'r Pwyllgor am ganiatâd i gymryd rhan er bod ganddo/i'r buddiant yma, h.y. goddefiad.

Ystyriodd y Pwyllgor dri cais am oddefiad yn ystod y cyfnod yma oddi wrth aelodau Cyngor Gwynedd a chaniatawyd y tri..

### **Hyfforddiant ar y Cod ymddygiad**

Ystyriodd y Pwyllgor a fyddai modd cael trefn amgen o ddarparu hyfforddiant i gynghorau tref a chymuned. Penderfynwyd cynnal peilot o drefna olygai cynnig darparu hyfforddwr i ddod i gynnal sesiwn ar y Cod Ymddygiad yn ardaloedd y cynghorau eu hunain, yn hytrach na chanoli sesiynau yn y prif ganolfannau'n unig. Bwriedir adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar y peilot ymhen blwyddyn.

Penderfynodd y Pwyllgor hefyd y dylid paratoi taflen gryno ar y Cod Ymddygiad ar gyfer y pecyn anwytho a ddarperir ar gyfer aelodau newydd o gynghorau tref / cymuned.

### **Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru**

Mae Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru yn rhoi'r cyfle i gynrychiolwyr o holl bwyllgorau safonau awdurdodau'r gogledd gyfarfod. Pwrpas y fforwm yw galluogi pwyllgorau safonau'r ardal i drafod a rhannu syniadau, arferion da ac adnoddau, a hefyd gyflwyno barn ar y cyd ar y lefel genedlaethol. Mynychir



cyfarfodydd y Fforwm gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor. Erbyn hyn mae Pwyllgorau Safonau Ceredigion a Phowys wedi ymuno â'r Fforwm.

## **RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU 2017-18**

### **10 Gorffennaf 2017**

- Cynnal Hunanasesiad a Ilunio Rhaglen Waith ar gyfer y flwyddyn i ddod
- Ystyried Trefn Datrys Lleol Un Llais Cymru ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned
- Ystyried Adroddiad Blynyddol Panel Dyfarnu Cymru

### **2 Hydref 2017**

- Ystyried Protocol Cyngor Gwynedd ar Gysylltiadau Aelod / Swyddog
- Ystyried Protocol Rhoddion a Lletygarwch Aelodau Cyngor Gwynedd
- Penderfynu ar geisiadau am oddefebau
- Ystyried Adroddiad Blynyddol yr Ombwdsmon

### **12 Mawrth 2018**

- Ystyried trefniadau hyfforddiant i gynghorau tref a chymuned
- Cymryd trosolwg o swyddogaethau'r Pwyllgor Safonau

### **23 Ionawr 2017**

- Cymeradwyo trefn i benodi aelodau i'r Pwyllgor yn dilyn yr Etholiadau
- Ystyried cais i ymestyn aelodaeth Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru
- Derbyn diweddariad ar y Gofrestr Buddiannau Aelodau
- Penderfynu ar ddau gais am oddefeb

Atodiad 2

Atodiad 2

Hysbyswyd y Pwyllgor o'r penderfyniadau canlynol gan yr Ombwdsmon ar honiadau o dorri'r cod ymddygiad yn erbyn cynghorwyr sirol a chynghorwyr cymuned a thref Gwynedd:

Honiad o dorri'r Cod Ymddygiad	Penderfyniad yr Ombwdsmon
Cwyn bod cynghorydd cymuned wedi dwyn anfri ar ei swydd neu'r awdurdod ac wedi defnyddio ei sefyllfa'n amhriodol, wrth weithredu ar bwllgor lleol.	Dim ymchwiliad - roedd yr aelod yn ymwneud â'r pwyllgor lleol mewn capasiti personol a phreifat ac nid fel cynghorydd etholedig.
Cwyn yn erbyn cynghorydd ei fod wedi rhoi sylwadau am yr achwynydd ar ei dudalen Facebook oedd yn enllibus ac yn dwyn anfri ar yr awdurdod a'i swydd.	Dim ymchwiliad. Nid oedd yn eglur os oedd y sylwadau yn hollol gyhoeddus ac os oedd wedi eu gwneud fel cynghorydd. Bwriadai'r Ombwdsmon serch hynny ysgrifennu at yr aelod i'w atgoffa o'r angen i gadw at baragraff 6(1)(a) (dwyn anfri) ar bob achlysur ac mewn unrhyw gapasiti. Roedd honiad o enllib yn fater cyfreithiol ar gyfer y llysoedd.
Cwynion yn erbyn pedwar cynghorydd cymuned mewn cysylltiad â datgan diddordeb mewn eitem gerbron.	Dim ymchwiliad mewn tri achos. Ymchwiliodd i ddwy gŵyn yn erbyn yr un aelod, ac er canfod bod y cod wedi ei dorri nid oedd o'r farn bod cyfiawnhad dros gymryd camau pellach.

<p>Cwyn gan gynghorydd tref bod cyd-gynghorydd wedi methu datgelu cysylltiad personol agos â pherson oedd mewn anghydfod â'r cyngor; bod y cysylltiad hwnnw'n creu buddiant oedd yn rhagfarnu; ei bod wedi cuddio'r ffaith er mwyn ennill mantais ariannol. Honnodd hefyd bod yr aelod wedi cyfarwyddo'r Clerc i beidio cofnodi a/neu gylchredeg cofnodion ynglŷn â'r mater.</p>	<p>Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i'r gŵyn a daeth i'r casgliadau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nid oedd tystiolaeth bod cysylltiad personol agos yn bodoli</li> <li>• Nid oedd tystiolaeth bod yr aelod wedi ceisio cuddio buddiant neu geisio mantais bersonol</li> <li>• Tra bod problemau wedi bod gyda chofnodion y cyngor yn y gorffennol, nid oedd tystiolaeth bod yr aelod wedi cyfarwyddo'r Clerc i beidio paratoi cofnodion a'u cylchredeg</li> </ul>
<p>Cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod cynghorydd tref, yn rhinwedd ei safle fel cadeirydd sefydliad lleol, wedi gwneud sylwadau bygythiol wrtho mewn cysylltiad â darpariaethau i ymwelwyr anabl i'r sefydliad.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio i'r gŵyn am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ymddangosai bod y cynghorydd yn gweithredu fel unigolyn preifat ar y pryd ac nid fel cynghorydd. Nid oedd amgylchiadau'r achos yn rhai fyddai'n golygu bod y Cod Ymddygiad yn berthnasol i ymddygiad yr aelod fel unigolyn.</li> </ul>

<p>Cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod cynghorydd tref wedi gwneud sylwadau rhywiaethol a gwraig-gasaol ar ei dudalen Facebook.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Roedd hi'n ymddangos bod y cynghorydd yn defnyddio cyfrif personol Facebook ar y pryd. Ni welai'r Ombwdsmon unrhyw gyfeiriadau at ei statws fel cynghorydd neu awgrym ei fod yn gweithredu fel un ar y pryd.</li> <li>• Roedd Erthygl 10 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn gwarchod yr hawl pobl i ddweud rhai pethau er y gallent fod yn annerbyniol i rai.</li> <li>• Nid oedd unrhyw unigolyn na chwmni yn cael ei enwi yn y sylwadau</li> <li>• Nid oedd yr Ombwdsmon yn cymeradwyo'r sylwadau a gellid dweud eu bod yn dwyn anfri arno fel unigolyn</li> </ul> <p>Serch hynny, yn absenoldeb cyfeiriad at unigolyn penodol, nid oedd y sylwadau mor dramgwyddus fel eu bod yn dwyn anfri ar y cyngor neu ar rôl cynghorydd</p>
<p>Cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod cynghorydd wedi bod yn rhan o benderfyniad i ddatgelu gwybodaeth gyfrinachol.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio i'r gŵyn am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nid oedd tystiolaeth ddigonol i gadarnhau'r gŵyn bod yr aelod wedi bod yn gyfrifol am ddatgelu'r wybodaeth</li> </ul>

<p>Cwyn gan aelod cyngor tref bod cyd -aelod wedi cyflwyno cwyn flinderus yn ei herbyn i'r Ombwdsmon.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio i'r gŵyn am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Roedd y gŵyn dan sylw wedi ei derbyn gan yr Ombwdsmon fel cwyn i'w hymchwilio, ac felly ni allai ddod i'r casgliad ei bod yn flinderus.</li> </ul>
<p>Cwyn bod aelod wedi defnyddio ei statws fel aelod etholedig i ddylanwadu ar yr heddlu i weithredu yn erbyn yr achwynydd mewn perthynas â chwyn am aflonyddu.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nid oedd yr aelod yn gweithredu fel cynghorydd ar y pryd ond fel unigolyn preifat.</li> <li>• Nid oedd y sylwadau a wnaed gan yr aelod yn effeithio ar enw da'r Cyngor.</li> </ul>
<p>Cwyn gan aelod o'r cyhoedd bod cynghorydd wedi gwrthod ymwneud ag ef mewn perthynas â materion yn ymwneud â'i eiddo ac anghydfod rhyngddo â'r Cyngor</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio am y rhesymau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mater i gynghorydd yw penderfynu os yw am gyfarfod neu ohebu gydag aelodau o'r cyhoedd. Prif ddyletswydd aelodau yw cynrychioli trigolion o fewn eu hetholaethau, ond nid oes rheidrwydd arnynt i ymdrin â phob mater unigol a adroddir iddynt.</li> </ul>

Cwyn bod cyd aelod wedi camddefnyddio ei statws fel cynghorydd i wened honiadau personol am yr achwynydd.

Yn dilyn ymchwiliad daeth yr Ombwdson i'r casglaid nad oedd ymddygiad yr aelod yn ddigon difrifol i dorri'r Cod. Serch hynny roedd am ysgrifennu at yr aelod i'w atgoffa o'i gyfrifoldeb i ystyried sut y mae ei sylwadau yn cael eu canfod gan eraill.

### Dadansoddiad o'r Cwynion yn erbyn Aelodau

<b>Aelod y gwnaed y gŵyn yn ei (h)erbyn</b>	
Aelod o gyngor cymuned	9
Aelod o Gyngor Gwynedd	3
Aelod o Gyngor Gwynedd a chyngor cymuned	3
<b>Natur yr achwynydd</b>	
Cynghorydd	9
Aelod o'r cyhoedd	6
Swyddog	0
<b>Natur yr honiad</b>	
Ymddygiad cyffredinol	9
Datgan Buddiant	6
<b>Canlyniad</b>	
Dim ymchwiliad	11
Ymchwiliad	4
Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	0
Cyfeirio at Banel Dyfarnu Cymru	0

